

початкове відкидання смерті може змінитися гнівом: «Чому саме я, коли мені ще так багато потрібно зробити!» Потім, «перегорівши», людина нерідко вдається до всіляких спроб «обдурити» смерть, виграти додатковий час для життя; коли ж можливості для цього вичерпуються, настає період страху або депресії. Й нарешті, пройшовши і через це, хворий, якщо в нього вистачає часу й душевної рівноваги або він дістає належну допомогу від тих, хто його оточує, здатний відчути несподіваний спокій, примиреність зі своїм станом [3, ст. 67].

Отже, можна відзначити, що кожен повинен обрати свою власну відповідь на це питання, але однозначно не варто боятися смерті. Як би це смішно не звучало, але людина має достатньо часу, щоб прожити життя так як вона хоче і не шкодувати про час, який минув, будучи на межі потойбіччя.

Список використаних джерел:

1. Гуревич П. С. Життя після смерті / П. С. Гуревич. – М. : Радянський письменник, 1990. – 128 с.
2. Єршов Г. Г. Сенс життя і соціальне безсмертя / Г. Г. Єршов. – М. : 1990. – 130 с.
3. Коган Л. Н. Мета і сенс життя людини / Л. Н. Коган. – М. : 1984 – 313 с.
4. Франкл Віктор. Людина в пошуках сенсу / Віктор Франк. – М. : Прогрес, 1990. – С. 19.
5. Чиркін С. Я. Шлях до довголіття / С. Я. Чиркін. – М. : Знання, 1986 – 65 с.

Єрахторіна О.М.

*кандидат філософських наук, доцент,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

ЗНАЧУЩІСТЬ ВИВЧЕННЯ РОДИНИ Й РОДИННИХ ВІДНОСИН У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Сучасна українська держава переживає досить складний період. На нашу думку, серед суб'єктивних факторів, що можуть значною мірою сприяти відродженню українського суспільства на шляху вдосконалення його членів, перш за все, необхідно назвати родину як первинну ланку соціалізації особистості.

Сім'я, родина, родинні стосунки є об'єктом дослідження багатьох наук: соціології, політології, філософії, етики, біології, правознавства, медицини, психології тощо.

Як відомо, родина – одна із найголовніших суспільних цінностей, що закладає основи фізичного, психічного, емоційного та інтелектуального розвитку особистості дитини. Родинне виховання настільки важливе в житті кожної людини, що Генеральна Асамблея ООН, оголосила 1994 рік Міжнародним роком сім'ї та постановила, що «починаючи з 1994 року, 15 травня щорічно буде відзначати Міжнародний день родини», підкресливши цим величезне значення сім'ї в фізичному й духовному становленні особистості.

Родина традиційно є головним інститутом виховання. Ті риси, що дитина набуває їх у родині в дитячі роки, зберігаються протягом всього подальшого життя людини. Важливість родини як інституту виховання обумовлена тим, що в ній дитина перебуває протягом значної частини свого часу, – і за тривалістю свого впливу на особистість жоден з інститутів виховання не може зрівнятися із родиною. Саме тут закладаються основи майбутньої особистості, підґрунтя майбутніх сімейних традицій. Ефективність виховання дітей у сім'ї залежить від її непорушного авторитету, подружньої вірності, любові до дітей і відданості обов'язку їх виховання, материнському покликанні жінки, піднесенні ролі батьків у створенні та захисті домашнього вогнища, забезпеченні на їх прикладі моральної підготовки молоді до подружнього життя. Характер родини, її духовне й моральне здоров'я багато в чому визначають характер особистості, правильне виховання молодого покоління й в остаточному підсумку – розвиток усього суспільства. Пріоритет родини у вихованні дитини, безцінному значенні спільності найважливіших дитячих і батьківських вражень є традиційним для України. З погляду сучасної психології, досвід життя дитини в родині є основою для її майбутнього власного сімейного життя, у яку переноситься модель батьківської родини, її цінності й особливості спілкування з дітьми. На жаль, початок ХХІ сторіччя характеризується частковим нівелюванням ролі родини у формуванні особистості дитини: інколи родина стає простою формальністю для її членів, усе частіше розпадаються шлюби, досить часто один із батьків не бере участі у вихованні дитини тощо. Слід, зауважити, що, за даними експертів, у 2016 році українці рідше одружувалися і найчастіше розлучалися. Так, у 2015 році зменшувалася як кількість шлюбів, так і кількість розлучень. Однак у 2016-му тенденції змінилися. За минулий рік в Україні утворилося 229,45 тис. нових сімей – це на 69,6 тис. менше, ніж у 2015 році (299 тис. укладених шлюбів). Кількість розлучень за 2016 рік незначно зросла – на 1,2 тис. (35,46 тис. в 2016-му порівняно з 34,2 тис. в 2015-м). Експерти переконані, що такі результати пов'язані з ситуацією в країні [1].

Родина може виступати як позитивним, так і негативним фактором виховання. Позитивний вплив на особистість дитини полягає в тому, що ніхто, крім найближчих для нього в родині людей – матері, батька, бабусі, дідуся – не ставиться до дитини краще, не любить її так і не піклується про неї стільки. І разом з тим жоден інший соціальний інститут не може потенційно заподіяти стільки шкоди у вихованні дітей, скільки родина.

У наш час трапляються випадки, коли молоді батьки, на яких, достеменно, ґрунтується розвиток їх дитини, не обтяжуючи себе клопотами, пускають розвиток чада напризволяще, і в результаті суспільство отримує маленьких «звірят» уже через 2–3 роки. Особистості батьків відіграють значну роль у житті кожної людини. Специфіка почуттів, що виникають між дітьми й батьками, визначається головним чином тим, що турбота батьків необхідна для підтримки самого життя дитини. Причому якщо в перші роки життя любов до батьків забезпечує власне життя й безпеку, то в міру дорослішання батьківська любов усе більше виконує функцію підтримки й безпеки внутрішнього, емоційного й психологічного світу людини, створюючи умови для

благополуччя людини, повноцінного розвитку її духовного і тілесного здоров'я. Дуже важливо, щоб дитина відчувала, почувала, розуміла і була впевнена у тому, що її люблять; була наповнена цим відчуттям любові, які б складності, зіткнення й конфлікти не виникали в її відносинах з батьками або відносно подружжя один з одним. Тільки за умови впевненості дитини у батьківській любові можливе правильне формування психічного світу особистості, тільки на основі любові можна прищеплювати моральну поведінку, тільки любов здатна навчити любові.

Батьківська любов – воістину життєво необхідна потреба маленької людської істоти. Психологами доведено, що за трагедією підліткового алкоголізму й підліткової наркоманії часто стоять батьки, що не люблять своїх дітей. Саме тому щира, безумовна любов батьків до дитини, любов, що виростає у всеосяжну, щирі любов і розповсюджується й на інших дітей, на дітей інших батьків, і на світ, на людей у цілому, є запорукою благополуччя й дітей, і їхніх батьків.

Певна частина сучасних сімей припускається помилок у вихованні дітей. Родини, які продукують так званих педагогічно занедбаних дітей, з погляду педагогіки можна поділити на такі три групи: педагогічно неспроможні, педагогічно пасивні та антипедагогічні. Перша група – сім'ї, в яких батьки намагаються виявити певну активність у вихованні дітей, проте роблять це невміло, їх виховний вплив непослідовний, педагогічно необґрунтований. Найчастіше вони керуються власним досвідом, якого набули, коли свого часу їх виховували батьки (авторитарний стиль, обмеження свободи, погрози і покарання або вседозволеність, потурання примхам). Друга група – сім'ї, які не виявляють особливої активності у вихованні дітей. Третя – ті батьки, які на власному прикладі навчають поганому власну дитину.

На наш погляд, виховання дитини має починатися із виховання батьків. Цікавий у цьому відношенні досвід Японії, де батьки мають ще до народження дитини отримати кваліфіковану інформацію не тільки щодо медичного догляду за нею, а й щодо належного виховання, набути відповідних знань, вмінь і навичок та скласти іспит. В українському суспільстві, що перебуває у духовному вакуумі, створення аналогічної ситуації, можливо, сприятиме підвищенню рівня моральної культури насамперед батьків, розвитку духовності дітей у родині, і як наслідок – поступового усунення певних асоціальних явищ.

Таким чином, родина як певний інститут має аналізуватися представниками різних галузей наук. «...Наше майбутнє залежить від того, чи зможуть найкращі представники людства повністю усвідомити наявний критичний стан і присвятити себе новій гуманістичній науці про людину» [1, с. 351]. Необхідно створити на цій основі нову етику – нове ставлення до природи, людської солідарності і співпраці між людьми. Орієнтація на цінності солідаризму, колективізму, на «модус буття», заснована на групово-кооперативній гуманістичній ціннісній парадигмі, – ось потенційна сила розвитку людської природи, що сприяє безперервному самовдосконаленню особистості як найвищій формі її усвідомленого саморозвитку, успішному

відродженню українського сталого суспільства і гармонійному існуванню всього людства.

Список використаних джерел:

1. Фромм Э. Психологія і релігія; Искусство любить; Иметь или быть? : пер. с англ. / Э. Фромм. – К. : Ника–Центр, 1998. – 400 с.
2. Частіше розлучаються: Стало відомо, скільки українців одружилися і розлучилися в 2016 році. – 02.02. 2017. – Режим доступу: <https://styler.rbc.ua/ukr/zhizn/stalo-izvestno-skolko-ukraintsev-zhenilis-1486023579.html>. – Загол. з екрану.

Кузьменко М.М., Поляк Р.Ю.

студенти,

Науковий керівник: Маскевич О.Л.

старший викладач,

Вінницький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

ЩАСТЯ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ:

ФІЛОСОФСЬКЕ ТЛУМАЧЕННЯ ТА БАЧЕННЯ МОЛОДІ

Головна мрія кожної людини – бути щасливою. Але що таке справжнє щастя? І як стати щасливим?

Проблема щастя і переживань щасливих моментів життя є значущою для кожної особистості. Дійсно, досить важко знайти людину, яка не хотіла би бути щасливою і не переживала протягом всього свого життя щасливих моментів. На жаль, в філософській та психологічній літературі досить мало емпіричних і експериментальних досліджень, присвячених цій проблематиці. Частково це обумовлено тим, що переживання щастя має свою специфіку у різних народів, обумовлену культурними особливостями та традиціями.

Актуальність такого роду досліджень зумовлена тим, що за даними опитувань Київського міжнародного інституту соціології відсоток задоволених життям і щасливих людей в Україні в даний час невеликий і коливається в межах 14-21%. На думку деяких українців, знайти повноту і міцну основу щастя в сучасному світі значно важче, ніж раніше.

Хоча дана тема не досліджена повністю, але вивченням поняття «щастя» займалось багато науковців і філософів, серед яких необхідно відмітити Аристотеля, Сенеку, Джидар`яна І. А., Левіта Л. З., Селігмана М. Е., Татаркевича В. О., Фому Аквінського.

Метою даної роботи є дослідження поняття «щастя», проведення опитування серед молоді для визначення їх розуміння слова «щастя» та формування суб`єктивних висновків на основі проведеного опитування.

Найбільш змістовними розробками проблеми щастя є роботи американського психолога М. Аргайла [1]. Вчений визначив щастя як